החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות מב.

לאחר שלשה חדשים אין צריכה להמתין. אמר ר"ת דוקא חלץ שהחליצה מוכחת שלא נא עליה כדאמר בממאנת דמיאוה מוכיח עליה שהיא קטנה אבל אם מת היבם לאחר ג' צריכה להמתין שלשה חדשים דיותר יבמה קרובה לבעלה מאחרוסה דגזרינן אטו נשואה

מסורת הש"ס

א) נטרין יח., כ) [לקמן לה. קח.]. ג) בפלגתיה פ' ורבא פי' יב מיתה לריש אמר רב. ד) [עי' תוספות לעיל לה. ד"ה חוץ]. ה) כ"ה יח. נדה לח.; ו) [נדה מז.], ז) [עמ"ש על גליון נדה לח.]; ח) [לעיל לי.] סוטה מו., ט) [עי' כ"מ פ' י"ח מהלי גירושין דין כה דהרמב"ם לא גרס אלא]. י) [יחזקאל כז.]. כ) [בס"א: נגיעים]. ל) [פרשת וילך דיש פי' ח].

תורה אור השלם

1. וְהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ: בראשית יז ז
2. וַיְהִי לִתְקוּפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חַנָּה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל כִּי מֵיְיָ שְׁאִלְתִּיהוּ: שמואל א א כ

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דלא ליפנע וכו' אינא תקנת היא: (ב) ד"ה וכי מלו ג' וכו' ולגמר הכי מינכר. נ"ב ולאן להקשות דלמא לא יהא ניכר שיכר כלל לגלגם כדאיתא לעיל דף נ"ז דאין כולם שיכר לא ניכר לא ריזבן ובמיל זה נקרא אלי דאין ניכר בפקר אם דיש בפקר אם הולכין אחר רוב דיולדות לע' והוה מן הראשון או אחרון כתר כיר להגיכר לגלגם חוי הוא ולא ניכר הוא מן שני ת"ר ע"כ לא תנשא עכשיו [והגאר תסר]:

מוסף רש"י

משעת נתינה. ג' חדשים שהאשה צריכה להמתין (גיטין יח.). אפילו למאן דאמר. בנסכת נדה (לח:). יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין. אלא לחדשים שלמים של שלשים יום ד"ה יא.). לא ישא אדם מעוברת חברו ומינקת חברו. אשה שמת בעלה והיא מעוברת או מניקה, אסורה להנשא עד עשרים וארבעה חדש שכן מיעוט יונק (שיל לו:). ולא יחזיר עולמית. קנסא קנסוהו רבנן (סוטה כו.).

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פי"ח מהלי גירושין הל' יט סמג עשין נב טוש"ע אה"ע סי' יג סעיף ח:
פו ב ג ד מיי' שם ועוד ש"ע שם סעיף ה:
פז ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף יח:
פח ו מיי' שם הל' כה:

תוספות ישנים

אלא אחר כל הנשים מאי טעמא. מיהא אמאי [לא] קאמר משום דלמא היא מעוברת ואמרי לא יצא אדם מעוברת. וי"ל דהייט דוחקא כשהיא ודאי מעוברת אבל כשאינה אלא ספק אם היא מעוברת אם לאו ולא אפשרינן לה] משום הכי אם לא מקרא מבילו אם לא מעוברת כדמיתי: **ויבאור** את יבמתו לשון. אבל בגר וגיורת לאתנה בגלגו טעמי דהכא אלא משום דשמא ייבם אחת אחיו מאחו לפי שזה יחשוב כי הוא נורע בקדושה ואי"כ ייבם אשת אחיו הנורע בודאי בקדושה כי הוא יחשוב כי הוא אחיו מן האב ביהדות והוא נורע בקדושה ומאת הוא אינו אלא אחיו מאמו כי שמא שלא בקדושה ופחם נורע שעבדת כוכבים זונה היא ואין לו קורבה לאומת אף אם בגר נתגייר עם אשתו: **לאיבך** גר וגיורת צריכות להמתין וכו' מכאן קשה למאי דאיתא בהגדה בר לא יצא בגיורת שמא יחזרו לאומן דהכא משמע דשרי: **אינ** לתמניא ילדה איכא למימר דבתרא הוא. ה"נ ה"מ למימר ת"ל לשבעה ילדה איכא למימר דבתרא הוא דשמא נתעברה חדש אחר לפני מותו:

לאחר ג' אין צריכה להמתין ג' חדשים הוי הג' חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת חליצת היבם מ"ש מגט [ט]דרב אמר משעת נתינה ושמואל אמר [א]משעת כתיבה אמר רבא ק"ו [ב]איסור כרת התרת איסור לאו לא כ"ש: וכן שאר כל הנשים: בשלמא יבמה כדאמרן אלא שאר כל הנשים אמאי אמר [ג]רב נחמן אמר שמואל משום דאמר קרא [ד]להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך [ה]להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני מתיב רבא לפיכך [ו]גר וגיורת צריכין להמתין ג' חדשים הכא מאי להבחין איכא [ז]ה"נ איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא נזרע בקדושה רבא אמר גזירה שמא ישא את אחותו מאביו וייבם אשת אחיו מאמו ויוציא את אמו לשוק ויפטור את יבמתו לשוק מתיב רב חנניה בכולן אני קורא בהן משום תקנת ערוה וכאן משום תקנת ולד ואם איתא כולהו משום תקנת ערוה האי משום תקנת ולד דלא לפגע בהו ערוה בשלמא תמתין ב' חדשים ותנשא לא דהיינו ספיקא אי בר תשעה לקמא אי בר שבעה לבתרא אלא תמתין חדש אחד ותנשא ואי לשבעה ילדה האי בר שבעה לבתרא הוא ואי לתמניא ילדה האי בר תשעה לקמא הוא אי נמי לתמניא ילדה איכא למימר דבתרא הוא דלמא אישתהויי אישתהא חדש אחד ואיעבר ותמתין שני חדשים ומחצה ותנשא דאי לשבעה ילדה האי בר שבעה לבתרא הוא ואי לשיתא ופלגא ילדה האי בר תשעה לקמא הוא דאי בר בתרא הוא בר שיתא ופלגא לא חיי א"נ לשיתא ופלגא ילדה איכא למימר דבתרא הוא [ח]דאמר מר זוטרא אפילו למאן דאמר [ט]יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין ילדה לו' יולדת למקוטעין שנאמר [י]ויהי לתקופות הימים [יא]מיעוט תקופות ב' מיעוט ימים ב' ותמתין משהו ותנשא וכי מלו שלשה חדשים לבדקה אמר רב ספרא אין בודקין את הנשואות שלא יתגנו על בעליהן ונבדקה בהלוכה אמר רמי בר חמא אשה מחפה עצמה כדי שיירש בנה בנכסי בעלה היכא דקים לן דמעוברת היא תנשא אלמה תניא [יב]לא ישא אדם מעוברת חברו ומינקת חברו ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית גזרה שמא תעשה עוברה סנדל אי הכי דידיה נמי אי למ"ד במוך במוך ואי למ"ד מן השמים ירחמו מן השמים ירחמו הכא נמי אי למאן דאמר במוך במוך אי למאן דאמר מן השמים ירחמו מן השמים ירחמו [יג]אלא משום דחסה אי הכי דידיה נמי דידיה חיים עילויה הכא נמי חיים עילויה [יד]אלא סתם מעוברת למניקה קיימא דלמא

לאיסור לאו. לשון לא כ"ש דמותרת לאחר חליצה מיד הוחיל ועברו שלשה חדשים מיום מיתה: **ולזרעך אחריך.** שאין השכינה שורה אלא על הזולדים שזרעו מיוחס אחריו והכי נמי קיימא לן בנדרים (דף כ:) וכרזתי מכם המולדים והפושעים בי [ו] אלו בני ערכוכיא: **גר וגיורת.** גר שנתגייר ואשתו עמו צריכים להמתין ג' חדשים לפרוש זה מזה והכא מאי להבחין איכא הכי אין כאן ראשון ושני: **רבא אמר שמא ישא אחותו מאביו.** אם נשאת תוך שלשה וילדה והוא בן ט' לראשון וולד בביתו של שני וסבור שהוא בנו וישא את בת בעלה הראשון שיש לו מאשה אחרת והיא אחותו מן האב: **ומייבם אשת אחיו מאמו.** שאם תלד לאחרון בן אחר וישא אשה וימות בלא בנים ויבמנה זה כסבור שהוא אחיו מאביו ונמצא מייבם אשת אחיו מאמו שלא מאביו ואייב כרת: **ויוציא את אמו לשוק.** אם לא תלד אמו לשני וימות וכסבורים שזה בנו ותנשא אמו לשוק בלא מלילה: **ויפטור את יבמתו לשוק.** אם יש לו אח מאביו הראשון ולא היו לו בנים ומת ואין שם אח אלא הוא והוא סבור שהוא בן האחרון ונמצאת אשת בנו של ראשון הזקוקה לו נשאת לשוק בלא חליצה. וגבי גר וגיורת לאחר מהני הוא דאיכא למימר כגון לשמא ייבם אשת אחיו מאמו שמא מעוברת היתה וכשתלד סבורה היא שבן ז' הוא ובקדושה נזרע ותחזור ותלד בן אחריו וישא אשה וימות בלא בנים וייבם זה את אשתו דסבור שגם הוא נזרע בקדושה וכיון שזה נזרע שלא בקדושה ופחם עובדת כוכבים זונה היא ואין לו קורבה לאומת אף אם בגר נתגייר עם אשתו: **לאיבך** גר וגיורת צריכות להמתין וכו' מכאן קשה למאי דאיתא בהגדה בר לא יצא בגיורת שמא יחזרו לאומן דהכא משמע דשרי: **אינ** לתמניא ילדה איכא למימר דבתרא הוא. ה"נ ה"מ למימר ת"ל לשבעה ילדה איכא למימר דבתרא הוא דשמא נתעברה חדש אחר לפני מותו:

לאחר שלשה חדשים אין צריכה להמתין. אמר ר"ת דוקא חלץ שהחליצה מוכחת שלא נא עליה כדאמר בממאנת דמיאוה מוכיח עליה שהיא קטנה אבל אם מת היבם לאחר ג' צריכה להמתין שלשה חדשים דיותר יבמה קרובה לבעלה מאחרוסה דגזרינן אטו נשואה

הוי. כלומר הוי לומד מכאן שלשה חדשים שאמרו כו': **ומ"ש מגט דרב אמר משעת נתינה.** ואף על גב דמשעת כתיבה לא נתייחד עמה דאם כן הוה ליה גט ישן ואפילו הכי משעת נתינה מנינן ה"נ נמי משעת חליצה: **לאיסור כרת.** ליכא התרת לאחר ג' חדשים מיד: **לאיסור לאו.** לשון לא כ"ש דמותרת לאחר חליצה מיד הוחיל ועברו שלשה חדשים מיום מיתה: **ולזרעך אחריך.** שאין השכינה שורה אלא על הזולדים שזרעו מיוחס אחריו והכי נמי קיימא לן בנדרים (דף כ:) וכרזתי מכם המולדים והפושעים בי [ו] אלו בני ערכוכיא: **גר וגיורת.** גר שנתגייר ואשתו עמו צריכים להמתין ג' חדשים לפרוש זה מזה והכא מאי להבחין איכא הכי אין כאן ראשון ושני: **רבא אמר שמא ישא אחותו מאביו.** אם נשאת תוך שלשה וילדה בן ט' לראשון וולד בביתו של שני וסבור שהוא בנו וישא את בת בעלה הראשון שיש לו מאשה אחרת והיא אחותו מן האב: **ומייבם אשת אחיו מאמו.** שאם תלד לאחרון בן אחר וישא אשה וימות בלא בנים ויבמנה זה כסבור שהוא אחיו מאביו ונמצא מייבם אשת אחיו מאמו שלא מאביו ואייב כרת: **ויוציא את אמו לשוק.** אם לא תלד אמו לשני וימות וכסבורים שזה בנו ותנשא אמו לשוק בלא מלילה: **ויפטור את יבמתו לשוק.** אם יש לו אח מאביו הראשון ולא היו לו בנים ומת ואין שם אח אלא הוא והוא סבור שהוא בן האחרון ונמצאת אשת בנו של ראשון הזקוקה לו נשאת לשוק בלא חליצה. וגבי גר וגיורת לאחר מהני הוא דאיכא למימר כגון לשמא ייבם אשת אחיו מאמו שמא מעוברת היתה וכשתלד סבורה היא שבן ז' הוא ובקדושה נזרע ותחזור ותלד בן אחריו וישא אשה וימות בלא בנים וייבם זה את אשתו דסבור שגם הוא נזרע בקדושה וכיון שזה נזרע שלא בקדושה ופחם עובדת כוכבים זונה היא ואין לו קורבה לאומת אף אם בגר נתגייר עם אשתו: **לאיבך** גר וגיורת צריכות להמתין וכו' מכאן קשה למאי דאיתא בהגדה בר לא יצא בגיורת שמא יחזרו לאומן דהכא משמע דשרי: **אינ** לתמניא ילדה איכא למימר דבתרא הוא. ה"נ ה"מ למימר ת"ל לשבעה ילדה איכא למימר דבתרא הוא דשמא נתעברה חדש אחר לפני מותו:

ותמתין משהו ותנשא. לאו דוקא משהו שלריכה להמתין שלשה ימים של קליטת הזרע: **סתם** מעוברת למניקה קיימא. רבינו שמשון זקנו של רשב"ם היה אומר דגרושה מינקת מותרת לינשא משום דלא משעבדא להניק כדאמרי' בפ' אע"פ (כתובות נט: ושם) נתגרשה אינו כופה ואין נראה לר"ת דהא למאי דהוה בעי למימר דטעמא משום סנדל או משום דיחסא לא היה חילוק בין אלמנה לגרושה וה"ה להאי טעמא דאינו מוחר בו אלא מהטעם בלבד ועוד אלמנה גופה אי אמרה איני ניזונית ואיני עושה אי תבעה כתובתה לא משעבדא וכן פוסק בשאלתות דרב אחאי [ו] דלא שנא גרושה ולא שנא אלמנה:

ויבמתו לא יחזיר עולמית. אמר ר"ת דוקא בכל יבמות דאיכא בהן תקנת ערוה ולא בכל יבמות דאיכא בהן תקנת ולד: **ומ"ש מגט דרב אמר משעת נתינה.** א